

Tekst:
Tove Solbakken

CARL E. PAULSEN

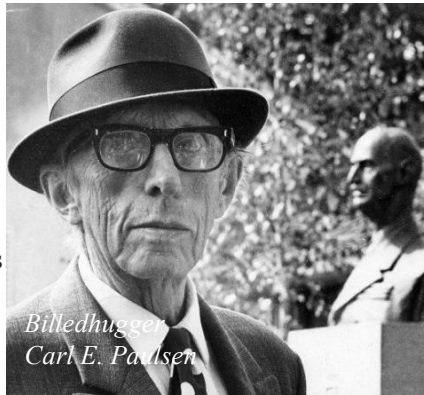
PATRIOTEN FRA DEN GAMLE BY

Prinsesse Kristina, Juveler Aanderud, handelsmenn med drakjerrere, kammerjunkere, polti' Møller, yrende unger i Borger-skolegaten, gamle gubber med sjøtrøyer og brunt skjegg, og Myhre, med det furete ansiktet og fiolinen. Gamle Tønsberg kan fremdeles bli levende for oss, takket være Carl E. Paulsen.

Han var opprinnelig billedhugger og hans byster og monumenter er å finne over hele landet, men det var hans kjærlighet til Tønsberg og historiene han fortalte, hans bøker og uttallige byvandringar som gir ham en spesiell plass i vår historie. Boken "Gamle Tønsberg" er som en tidsreise, tilbake til hestedrosjene og parasollenes tid, da jernbanen var ung og Tønsberg by så liten at de fleste kjente hverandre. Man visste hvem som handlet med hvem. Man kjente hver blondgardin og hver blomsterpotte.

På sine byvandringar tok Paulsen med seg gruppene sine inn i bakgårder, han pekte på detaljer og fortalte levende om menneskene som engang bodde der.

Selvsagt er ikke Paulsens dokumentasjon enestående, men hans tidsbilder er nesten rørende eksempler på hvordan minnene som blir tatt for gitt, som kanskje blir sett på som ubetydelige av sin samtid, raskt blir verdi fulle.

*Billedhugger
Carl E. Paulsen*

Paulsen vandrer gjen nom byen, fra Haugar, der to av Harald Hår fagres sønner visstnok ligger begravet, ned mot brygga, forbi "kølådene" og Godtemplarlosjen, mot Slottsfjellet, gjennom Fjerdingen, med sine trange gater og skakke, små trehus, den smale stien som slynger seg oppover, passerer Slottsfjellskolen, som ligger der, ja, som et virkelig slott troner den over byen,

skolen som ble tegnet i alen og bygget i meter. I Arbeiderforeningens bygning, ”gode, gamle Arbeider’n”, finner han byens hjerte. Grønt bar eller bjørkeløv pryder talerstolen, der mang en stor mann har stått. Fra salens slitte benker og stolrader har jubelen rystet de gamle bjelker.

En gang under et av de morsomme markedene steg stemningen så voldsomt mot taket at en av de store rutene falt singlende ned i hodet på publikum. Det var skuespill, revy og tryllekunst, balletten feide over scenen og selveste Bjørnson var engang på besøk, likeså Gabriel Scott. ”Bra saker” hvisket han.

Paulsen tar oss videre gjennom byens handelsliv, til den før nevnte gullsmed Aanderud får besøk. Madame sal. Foyn ankommer med sin datter, som skal få klippet hull i ørene til et ball på klubben, de tripper opp trappene og klager over byens gater, skjørtekantene er faktisk helt stive av søle! Den unge dame velger seg et par

gulløredobber. Hun er blek. Piken ser ut som hun skal føres til slakteren når hun får en grønn plysjstol å sitte i. Hun ”sveder” og rødmer. ”Gjør det ondt?” hvisker hun, da gullsmeden kommer med to dobbelte gjennomboringsstålstenger. ”Meget ondt,

jomfru” sier den fine juveler. Et gammelt svampehus kommer frem fra Madame sal. Foyns pompadur. Hun holder pikens hånd i et silketørkle. Den unge lukker sine vakre øyne, hun ”dør” en liten stund, men vekkes med ett av sin mor. De vakre dobber dingler nå i ørene og hun har ikke merket noe til det. I det fjerne vinker klubballet og de stilige offiserer, kanskje løytnanten vil se på henne, og mulig, ja bare mulig, ta henne i hånden...

Også de små hus og unnselige mennesker skildres av Paulsen med den største varme. Sjøguttene som dro av sted, ut fra hjemmene der oppe under Slottsfjellet, 13-14 år gamle, med skipssekken over armen, kanskje fikk de ikke følge lenger enn til porten. Gamle skomaker Samsing, som var så glad i å spille fele, og fikk billett til Ole Bulls konsert i Tønsberg. Etterpå var det rent ille med ham. ”Nå kan jeg ikke spille lengre” sa han, ”for nå har jeg hørt Ole Bull”. Han ville knuse fela, men man fikk ham fra det.

Det var bybudet Zakarias, bybud nummer 1, med sitt lange hvite skjegg og de snille øynene, som ventet trofast ved jernbanestasjonen med kjerra si og dro en stor kasse fra stasjonen til Farmannsveien for 25 øre. ”Det var utrolig hva den gamle mannen orket å bære oppover trappene”, skriver Paulsen. Marked og tivoli hadde man i Stensarmen. Der var to menn som hadde spist menneskekjøtt ”utstilt”, og man kunne vinne ”ti barberinger hos Foyn”.

*Baberer Anders Mathias Føyn
Foto: Henriksen, Tønsberg*

Barberer Føyn (eller Føyn) holdt til i Storgaten og var kjent av alle i Tønsberg. Han var min oldefar, og var på arbeid i barbersalongen like til noen dager før han døde i 1971, 89 år gammel.

Myhre med fiolinen var en av byens originaler. Han hadde et uheldig utseende og ungene ertet ham, de løp etter ham der han gikk fra hus til hus og spilte, mens de ropte ukvemsord og lo. Myhre var stum, det kom ikke en lyd fra ham. Han bare spilte til svar, og store tårer rant nedover de rynkete kinnene hans.

Carl E. Paulsen ble tildelt både Kongens fortjenestemedalje i gull og Statens Kunstnerlønn. Han var Tønsbergs Ærespensjonist og det har blitt skrevet om ham at "det som smertet ham mest var at han ble født i det daværende Kristiania 1896 og først fire

år gammel kom til Tønsberg." Takket være ham kan vi fremdeles oppleve den lille hatteforretningen på Farmannstorvet, Bjerkegården, der Olava Hansen Lofstad bodde, med alle sine små katter og ikke minst, nedrivningen av det råtne kirkespiret på domkirken. Unge Henrik kløv tilværs, han var lettvin og sterk og smøg seg ut gjennom en luke i tårnet og satte i gang å rive av platene. Kubeinet hans jog gjennom det forvitrede treverket og da begynte tårnet å svaie. Det var så vidt ikke både tårnet og Henrik deiset i bakken, et høyt skrik hørt fra brødkjøleren som kom forbi, men Henrik kom seg da ned og ble dagens helt. Senere på ettermiddagen ble tårnet røsket ned med tau og talje, i en støvsky av råttent treverk, og grov seg langt ned i bakken ved Kongsgaten, med "hele" Tønsberg som tilskuere.

Slik kunne vi fortsatt. De gamle minner, om mennesker og gater i Norges eldste by, lever videre, gjennom Carl E. Paulsen. Hans engasjement kan ikke verdsettes nok.

Kapproing: Seierslaget Pelagos